

70835

O. Ivan Krstnik od Sv. Križa,
: slovenski propovednik :

I. del.

Spisatelj J. Šlebing
Ljubljana 1909.

Spisal

prof. dr. Janko Šlebing.

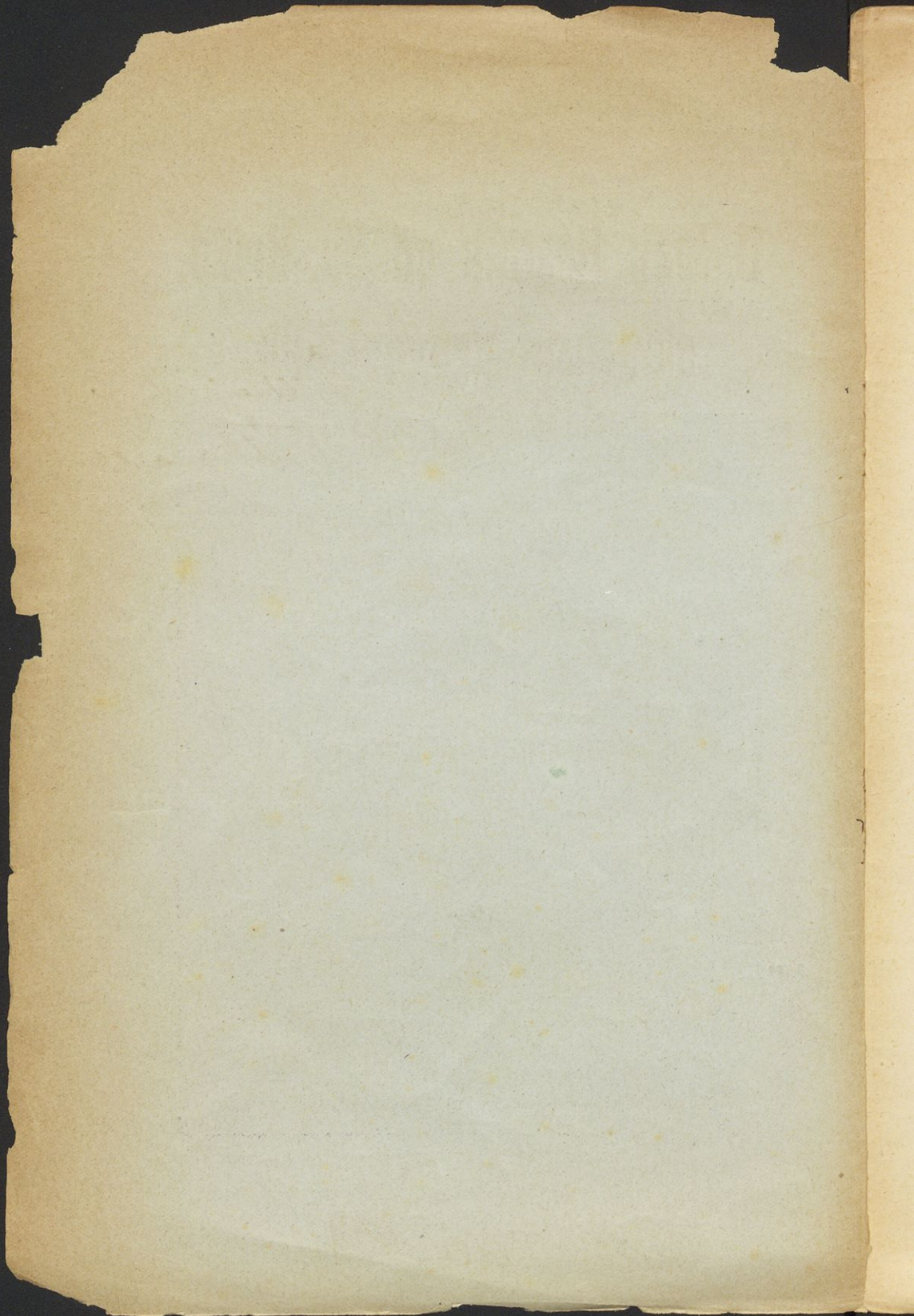

Ponatisk iz: „Jahresbericht des k. k.
Obergymnasiums in Rudolfswert 1908—9“,
str. 11—32.

Novo mesto. //

Založil pisatelj. — Tisk J. Krajec nasl.
1909.

O. Ivan Krstnik od Sv. Križa, slovenski propovednik.

Spisal

prof. dr. Janko Šlebinger.

Ponatisk iz izvestja c. kr. višje gimnazije v Novem mestu
1908/09 — 1909/10.

V Novem mestu.

Založil pisatelj. — Tisk J. Krajec nasl. !!
1909 — 1910.

I
70835

1NF030009366

O. Ivan Krstnik od Sv. Križa, slovenski propovednik.

Spisal dr. Janko Šlebinger.

L. 1604. je poklical škof Hren v Ljubljano kapucine, da mu pomagajo z besedo in vzglednim življenjem zatreti protestantsko gibanje in dovršiti katoliški preporod. Kot sloveči cerkveni govorniki so se razširili po vsej deželi. L. 1634. jih najdemo v vipavskem Sv. Križu, nato so se naselili tudi v Krškem, Kranju, Novem mestu in nazadnje l. 1706. še v Škofji Loki. Med kapucini je našla konec 17. in v prvi polovici 18. stoletja tudi slovenska književnost marljivih delavcev. Ivan Svetokriški in o. Rogerij iz Ljubljane sta gojila cerkveno govorništvo, o. Hipolit iz Novega mesta je prvi izdal v slovenskem prevodu Tomaža Kempčana „Hojó za Kristom“ in se bavil s slovenskim jezikom. Na tem polju mu je sledil o. Bernard Mariborčan, ki je v rokopisu zapustil „Dictionarium germanico-slavonicum“; škofjeloški kapucini pa so kot početniki slovenskih pasijonskih iger položili temelj narodni dramatiki. Najznamenitejša osebnost v tej dobi pa je brez dvoma imenovani o. Ivan Svetokriški, ki je nekako sto let potem, ko je izšla zadnja protestantska knjiga, ob hudi suši na našem slovstvenem polju začel prvi izdajati slovenske pridige in si zaslužil ime „očeta slovenske homiletike“.

I.

Življenjepisni podatki o Ivanu Svetokriškem so pičili, ker so samostanski in provincejski arhivi za časa Jožefa II. jako trpeli. Toliko je gotovo, da se je rodil v vipavskem Sv. Križu, ali vsaj v svetokriški župniji, ne pa v Črničah pri Gorici, kakor so nekateri domnevali. Pri kapucinih obstaja namreč star običaj, da se vsak po svojem vstopu v red naziva le z redovnim imenom, kateremu dostavlja kraj, oziroma župnijo rojstva. Na naslovnih listih pridig in na koncu posvetil čitamo: „P. F. Joannes Baptista à Sañeta Cruce Vippacensi Capucinus“, ali pa „F. Io. Baptista à S. Cruce“. Pristavek „Vippacensis“ je pač dodal, da loči Sv. Križ od drugih enako imenovanih krajev, ali pa zato, ker je bil Sv. Križ takrat integralen del vipavske fare; saj je še sedaj oddajatelj kriške župnije začasni dekan vipavski. V slovénskem predgovoru k prvemu zvezku svojih pridig imenuje svoj jezik „moj Vippauski.“.

Kdaj se je narodil naš otec, nam ni znano. Mrtvaška knjiga (mortuarium) goriške kapucinske knjižnice ima vpisano, da je umrl v Gorici l. 1714. „aetatis in religione transactae 51 ann.“ Umr! je torej kot jubilar, ko je preživel v samostanu 51 let; kajti „aetas in religione transacta“ pomenja leta po slovesni obljudi (a professione). Ako torej odštejemo ta leta in dobo novicijata, tedaj je stopil v kapucinski red okoli l. 1660., rojen pa je bil nekako med leti 1640—1645. Goriški prošt P. A. baron Codelli je v življenjepisih goriško-furlanskih pisateljev omenil prvi tudi Ivana Svetokriškega ter pravi med drugim, da je bil iz plemenite rodovine Leonellijev (della famiglia de' Leonelli). Kakor je Jos. Balič dognal, je bivala rodovina Leonelli nekdanj gotovo na Vipavskem in sicer že v šestnajstem stoletju. „Oče mu je bil bržkone Ivan Krstnik Leonelli, plemenitaš nižje vrste beneškega pokolenja, a mati Slovenka iz plemenite obitelji rihenberške.“

Sv. Križ je sedaj skozinskoz slovensko mestice, a za časa Ivanove mladosti je bilo v njem precej italijanskega življa. Vrhovno oblast so imeli Attemsi, ki so bili iz čedadске okolice na Furlanskem doma in imeli obširna posestva po Goriškem. Njihovi uradniki v Križu so se v svojih spisih posluževali italijanščine. Italijanskega izvora sta bili plemenitaški rodbini Filipuzzi in Petrogalli. Na podlagi teh dejstev lahko rečemo, da se je o. Ivan z italijanščino seznanil kolikortoliko že v Križu samem; vendar mu je bila materinščina, t. j. slovenščina, nad vse draga, da jo v svojih spisih imenuje svoj lasten jezik, Slovenijo svojo „ljubo deželo“ in narod slovenski svoje „dobro ljudstvo“. V vseh imenovanih rodbinah je vladala prava pobožnost, kar nam pričajo duhovniki, ki so izšli iz njih. Mnogo so k temu pripomogli kapucini, katerim je grof Friderik Attems iz lastnega premoženja sezidal samostan in cerkev v Križu. Redovniki so prevzeli preskrbovanje romarjev in popotnikov; kajti takrat je bilo občevanje po vipavski dolini zelo živahno, ter so marljivo pridigovali v svoji cerkvi in hodili pridigovat tudi v Idrijo in sicer sedemnajstkrat na leto, posebno v adventu in postu. Ljudstvo je romalo k Sv. Križu kar v procesijah, in kakor poroča Št. Kocijančič, je bilo do dvanajst tisoč obhajancev na leto. Že kot deček se je zanimal za kapucine. Kakor nam pripoveduje v tretji knjigi svojih pridig (str. 407), je radovedno vprašal nekega patra, ko je prvič čul v samostanu ob polnoči zvoniti, zakaj kapucini jutrnice ponoči molijo in ne čez dan. Iz njegove mladosti nam Codelli poroča, da je bil jako pobožen.

Njegova nadaljna vzgoja je bila povsem italijansko-latinska, naj se je že učil v Gorici pri jezuitih, ali kje drugod v Italiji. Komaj je dovršil modroslovne nauke (neznano kje), že se je zaklenil — notranjemu glasu sledeč — radovoljno v tesno samostansko celico pri Sv. Križu. Po prestanem novicijatu so ga posvetili v mašnika in ga odločili za slovenskega pri-

digarja štajerske kapucinske provincije, ki se je ustanovila l. 1608 in obsegala samostane po Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Goriškem.

Z vso navdušenostjo se je poprijel mladi kapucin svojega vzvišenega poklica. Vežbal se je po grških, latinskih, italijanskih in nemških vzorih ter predaval svoje nad vse vestno sestavljene govore z mladeniškim ognjem in z veliko ljubeznijo do Boga in bližnjega. Ljudstvo se je kar trlo k njegovim pridigam, da je bila večkrat cerkev premajhna. Zato je v poletnem času propovedoval kar na prostem, v senci košatih lip in mogočnih hrastov, kakor nam priča pridiga na čast sv. Lovrencu v tretji knjigi. Lastnih dogodkov je vplel med svoje govore le prav malo, zato zajamemo iz njih le neznatne prispevke za njegovo življensko sliko. Bil je nekaj časa v Benetkah; menda je nadaljeval tam svoje študije, kjer je v Markovem domu občudoval sliko sv. Frančiška, katero je /) baje dal naslikati bogaboječi opat Joahim sto let pred rojstvom imenovanega svetnika (III, str. 509). Tri leta je deloval kot pridigar v Ljubljani, ter zagotavlja ob slovesu, da nikdar ne pozabi „na letu bogaboječe Lublansku mestu . . . na leta bogaboječi folk, na lete poštene ludy, na letu žlahtnu mestu“. Prositi hoče Boga, „de bi ta folk poterdil v' svoji sveti gnadi in nyh pamet resvetil, de bi tu dobru od hudiga rezločit znali, tu dobru Bogu dopadeče izvolili inu od tiga hudiga se zderžali, kakor te try lejta per moyh pridigah so šlišali“ (IV. str. 485). Kdaj je preživel ta čas med Ljubljančani, je težko določiti. Da se je tudi sicer večkrat mimogrede oglasil med njimi, kaže vsebina nekaterih prigodnih propovedi. O. Svetokriški je bil baje tudi član ljubljanskega znanstvenega društva „Academia operosorum“ s priimkom „Promptus“ in se trudil za povzdigo slovenskega jezika; toda v seznamku udov iz l. 1701. ni njegovega imena.

L. 1679. je o. Svetokriški postal gvardijan kapucinskega samostana v Trstu; od 19. junija 1682. pa je načeloval v isti časti kapucinom pri Sv. Križu v vipavski dolini; od tam je prišel 28. aprila 1684. kot gvardijan v Ljubljano, a čez dve leti se je povrnil spet v Trst. Dne 3. sept. 1688. so ga izbrali za gvardijana novomeškim kapucinom, kjer je ostal do 5. maja 1690. Od 10. sept. 1693. do l. 1695. je bil gvardijan v Gorici, kjer je preživel tudi zadnja leta svojega plodonosnega življenja in umrl 17. oktobra l. 1714., kakor so zabeležili štirje „mortuariji“ provincijskega arhiva.

II.

O. Ivan Svetokriški je po reformaciji do Pohlina eden najdelavnejših slovenskih književnikov. V dobi šestnajstih let, od 1691.—1707., je izdal petero obsežnih knjig, kar je bilo za tedanje slovenske razmere veliko delo. „Jest vejn, de veliku njih se bodo čudili — tako piše v pred-

govoru prvega dela — de jest sim se podstopil moje pridige drukat sturiti v' slovenskim jeziku, dokler dosehmal obeden nej tiga sturil, de si lih veliku lepši slovenski jezik so imeli, kakor je moj Vippski.“ To pa je storil na izrecno željo duhovnikov, ki so ga večkrat prosili, da jim posodi svoje slovenske pridige v prepis, ali pa jih izda v tisku. „Zatoraj jest hočem lete moje dobre priatele pohleumu bugat in tulikain jim pomagat kulikain premorem, dokler Tertullianus pravi: „Quid tam malignum quam nolle prodesse, eum possis.“ Nato priporoča, da bi se v slovenskem jeziku tiskalo več pridig; s tem bi bilo pred vsem pomagano onim, ki nimajo časa dolgo študirati, ali pa katerim manjka potrebnih in primernih književnih pripomočkov. O svojih pridigah sodi skromno; ne bo ga strašila graja in neprijazna sodba, pa tudi ne posmeh: ako bi se vsak bal zasmehovanja, bi pač malokdo kaj objavil.

Po tedanji navadi obsega obširni naslov celo prvo stran ter se glasi: „Sacrum promptuarium singulis per totum annum dominicis et festis solemnioribus Christi Domini et B. V. Mariae, praedicabile; e sacrae scripturae, sanctorumque patrum scriptis erutum, necnon veterum, recentiorumque authorum historiis, non minus laboriose quam copiose roboratum. Ab admodum V. P. F. Joanne Baptista à Santa Cruce Ordinis F. F. Minorum Capueinorum concionatore, Slavo compositum idiomate, multorum votis expetitur, in duas partes divisum in lucem editur. Pars prima. Venetiis, MDCXCI. Ex officina Zachariae Conzatti. Superiorum permissu.“ Mala 4^a, 13 nepag. listov + 232 + 216 str. + 1 l.

Prvo knjigo je posvetil novomeškemu proštu Frideriku Hijeronimu grofu Lanthieriju, „Libero baroni in Schenhaus, Domino Vipaci, Reifenbergi; haereditario Pincernae in supremo Goritiensi comitatu, praeposito Rudolphsbertensi, nec non archidiacono Inferioris Carnioliae.“ Devet strani obsegajoča latinska dedikacija nam kaže Svetokriškega kot izbornega stilista, kakor tudi posvetila v ostalih štirih knjigah. Ni bil Cicero njegov uзор, pač pa se iz njih zreali globoka načitanost bogate patristične literature. Zanimiva pa so ta posvetila tudi po svoji vsebini, v kateri o. Ivan ni mogel zatajiti svoje plemenitaške krvi. S posebnim spoštovanjem se obrača do svojih zaščitnikov in ^{et} ~~mecenov~~, ki so omogočili njegovo delo, da ga izroči javnosti; v duhovitih frazah slavi njih vrline in zasluge: bizantinizem tedanje dobe je obsenčil tudi njega. Skušajmo podati v slovenskem prevodu približno doslovno vsebino posvetila svojemu rojaku, akoravno izgubi presajena cvetka mnogo svoje prvotne bujnosti, da spoznamo duhovitega otea tudi od te strani! S pesniškim zanosom razlaga Lanthierijev grb, s katerim je odičil list pred dedikacijo.

„Prejasni in prečastiti gospod grof! Ko sem se lotil še pred dnevnim svitom razlage svetega zaklada teh pridig, in ko so mi oči vsled pre-

mnogih prečutih noči postale meglene, me je polagoma zalotil spanec in mi čutila tako vspaval, da se mi je zdelo tudi pri zaprtih očeh, da se odpira mojemu pogledu skoro drug svet. Kajti med tem, ko je bilo obličje neba očiščeno tudi najmanjših meglic, se mi je spuščala z neba slika lune s trojno vrsto zvezd obdane. Orel pa je plaval kar najhitreje z neprestrašenim očesom, da si ogleda žareči planet, prhutaje s častečim šumom in ves takorekoč v neskončnem morju plavajoč se je bližal krogli žarkov, da se je zdelo, kakor bi se iz tega kraljevega diadema venčal. Ko sem bil vsled tega prestrašen in se prostora nisem zavedel ter vsled silnega žarenja kakor slep povetil oči, se me je bilo ne manjše občudovanje polotilo. Nato pa sta dva častitljiva leva vsled obilnega bleska grive pri tem nepremičnem in svečanem pogledu bila kakor pribita in nista mogla dvigajočega se orla doseči. Tam pa so goro, od vseh strani obdano z lučjo, oblegali (na njenem vrhu so si stari narodi mislili postavljeno svetišče pobožnosti in kreposti). Na vrh te gore se je morala neka ženska, kateri ni manjkalo nič veličastnega do dostojanstva, enkrat polnih korakov vzpenjati, nato pa spet se spuščati navzdol, omahovaje pod težkim bremenom knjig, čelad in podobnega. Med tem pa se mi je pred očmi dvigala presvetla podoba Lanthierijeve, v ušesih mi je donel preljubki glas Lanthierijev, v duši pa se mi je porajalo preljubeznivo in vsega spoštovanja vredno ime Lanthieri, in zdelo se mi je, da odmeva vsa okolica orožja in se skončuje v zadnji zlog tega imena.

Vznemirjen in nevedoč, kaj vse to pomeni sem stezal roke proti nebesom in prosil, da mi odkrije to skrivnost; a pri tem me je dobrodošel globok spanec odrešil. Tedaj pa se je moj boljši in po zagonetki te vizije zmešan del zopet zavedel, in po kratkem premišljevanju posvečenem razlagi teh sanj sem takoj spoznal, da moram ubogo delo svoje pameti, kateremu sem ravno takrat svoj trud posvečal, pokloniti prejasnemu, prečastitemu Tvojemu Gospodstvu. Edino to tedaj, kar tako težko prenaša Tvoja skromnost, prejasni grof, mi bodi dovoljeno, en del in sicer prav majhen Tvoje slave pokazati. Tvoje prednike, katerih veličastnosti in pobožnosti požrečni zob časa skoraj nič ni ugonobil, in pa Tvojo dobrotljivost in vernost, po katerih se od dne proti volji let odlikuješ, tako da boš še pri naših potomcih živel, in vse tiste posamezne čednosti, po katerih se Tvoj veleplemeniti rod odlikuje, sem povprašal z ugodnim uspehom."

In tako tedaj komu ni jasno, da je luna, bliščeča se v potokih luči, eno izmed Tvojih znamenj! Kakor namreč ta, odlikujoč se med svetlimi zvezdami — katere so med njenimi čistilkami — zajema solnčne žarke v polno naročje, potem pa jih radodarno deli temni noči: tako tudi Ti, bolj kakor višave Tvojega plemenitega rodu, ki niso bile nikdar

zastrte z oblaki zmot, razlivaš predobrotljive zaklade svoje duše, oblagodarjene z nebeškimi darovi, kakor žar od Boga Tebi podeljen, tako bogato na vse, da si gotovo vsem po svoji poštenosti, mnogim po modrosti kakor tudi po dostojanstvu, razvrščeni rekel bi kakor trojna vrsta zvezd, predpostavljen (*praepositus* = proš) v največji časti od vseh. Med one Te torej po pravici štejem, o katerih pravi apostol v pismu do Filipčanov: „Svetite se kakor luči v vesoljstvu!“ Ali kakor se ona nikakor ne obotavlja svojih srebrnih korakov v mrak zastaviti, nasprotno pa se brani svojo svetlobo razgrniti nad črne sence noči: enako tudi Ti, prejasni grof, s sipanjem svojih dohodkov, bodisi da greš iz hiše ali v hišo, razsipaš svojo ljubezen po nesrečnih skrivališčih bede, in če se tam Tvoja dejanja bolj kažejo, tako da se z nasprotnimi lahko primerjajo, bi gotovo komaj mogla poroditi Tvoja sredstva svetlejšo luč, kakor ko jih porabljaš v lajšanje bede ubožcev. S tem pa dosežeš tudi to, s čemer posvetiš svoje preslavno ime večnosti, da razpolagaš, kar se na svetu sicer nizko ceni, s sredstvi, služečimi v rast svojih kreposti. Katera krivičnost časov bi Te mogla kdaj izbrisati iz sredine živčih! Naj cveto šole znanosti, naj se zrušijo, katere so te že zdavnaj bile imenovale svojega prvaka in v Tebi izkusile svojega *mecena*, naj se kopičijo ali izostajajo dostojanstva, ki Te zahtevajo, če hočejo imeti osrečujočega nositelja: v ustih vseh boš vse slave vreden in to po vsej pravici. Tebe je namreč prisiljena kohorta (četa) toliko ubožcev in taka revščina sirot, katere noč in dan varuješ in rediš, Tvojo ljubezen razglašat; in če bodo ti vsi tekom časa molčali, bo vendarle moja vernost tje do konca sveta obstajala in nikakor ne molčala, nasprotno na sodni dan, ko bo zbran ves zbor, med tem ko bo poslednji sodnik večino ljudi zaradi pomanjkanja ljubezni v pekel pahnil, bodo kapucini v zboru vseh iz lastne izkušnje pričali, da si lačne nasičeval, žejne napajal, popotnike sprejemal in nage oblačil. Ti, prejasni grof, nisi le naš najmilostljivejši zaščitnik, ampak tudi najslajši naš oče. Kakor namreč očeta do otrok ne vodi samo ljubezen, ampak še večje obilice dobrot, tako tudi Ti nas ne objemaš samo z najradodarnejšo dobrohotnostjo, ampak nas premaguješ s prav posebnimi dobrotami s tem, da nas hraniš in ob enem nudiš vzgled, kateremu naj vsi ljudje slede.

Kaj bi še nadaljeval! Prave ljubezni sliko je upodobila vernost v Tebi. Zato so moje sanje orla kazale, kateremu je lastno *svoj plen* drugim ptičjem pokloniti, ker šteješ med največje darove sreče, deliti revežem to, kar se je izteklo na Te bodisi od Tvojih prednikov, bodisi iz dohodkov cerkve — in orla tedaj venčajočega se z žarom, ni čuda, da se zapazi — najdragocenejša nagrada, ki je pripravljena Tvojim čednostim v nebesih.

Nadalje sem se čudil dvema levoma, ki sta tako nepremičnega koraka obstala, da popolnoma nič nisem vedel, ko je vendar to njihova navada, da spe z odprtimi očmi, ali čujeta ali spita, ali ob enem oboje početa. Ti pa, prejasni grof, si pred vsem tisti božji izrek dosegel: „Pravičen kakor lev“. Ti spiš in čuješ: Ti spiš, ko se zaglobljen naslajaš v molitev z nadzemskimi stvarmi, in čuješ, ko sprejemaš z veseljem na svoje rame vse dolžnosti svojega stanu čez svojo moč zato, da lajšaš drugim trdo njihovo usodo.² In spiš od vseh teh zahtev odstranjen, katere vsled neke naravne nagnjenosti človeške zahteva škrtljivost in častihlepnost, in čuješ, ko imaš oči svoje duše obrnjene vedno v božjo voljo. Ti, kateremu ne more posmrtna vrsta let nič odtegniti, pač pa mnogo zavidati, posvečaš svoje moči nalogi, k čemer Peter Damianus predstojnika vzpodbuja rekoč: „Lev spi z odprtimi očmi, in tudi ti počivaj tako ločen od sveta, da nikoli ne prenehaš vedno čuti v Gospodu!“ In spiš, ko Te neprestrašenega po raznih slučajih usode niti nesreča Tvojega srea ne omaja, niti Te sreča ne napravi prevzetnega. In čuješ slednjič, ko uglajaš kot previden pastir z vzgledom svoji čredi pot odrešenja. In ni čudno, kajti genij preslavnega Tvojega rodu je tak, da se za velika dela rodi, večja podvzema in največja hvalevredno vrši. Tako da je Fama sama, poosebljena v sliki tiste matrone, ki se mi je zdela, da gre na goro čednosti in pobožnosti, priznavala, da omaguje pod težo del, katera so Tvoji predniki v skupni prospah domovine že zdavnaj preodlično bili izvršili in katera se naj od potomcev prejasne rodovine še izvršijo.

Toda glej, med tem ko oznanjam, da si prvi, da si velik po svojem rodu, pobožnosti, vernosti, ljubezni in po vseh čednostih, obsojam samega sebe. Kajti če se namreč velike stvari za velike može spodobijo, in če sem si vendar drznil to majhno delce, tudi po najmanjši zaokroženosti dovršeno, Tvoji milosti posvetiti, mi vendar obljubuje odpuščanje, prejasni grof, Tvoja dobrotljivost, in bo moje najvišje spoštovanje do Tebe zaslužilo zaščito. Kakor namreč orel po Plinijevih besedah s svojim previsokim poletom zakrije sence, tako upam, da se bo vsa senca tega nedovršenega dela vsled Tvoje ljubeznivosti razpršila, in če je kaj pomanjkljivega, to se naj skrije pod senco Tvojih peruti, s katerimi se ne braniš počastiti, podpreti in podžgati to neznatno delce. Večno bom potem pod zaščito; Ti pa na veke vseh vekov spomina vreden med nebeščani živi in sveti med njimi kakor zvezda na vekov veke, kakor se sedaj bliščiš med živimi; kajti pisano je: „Pot pravičnih pa se vije kakor svetla luč in raste do konca življenja.“ Tako molim, želim in prosim. Osvoji si naj nebesa in večno živi! Prejasnemu in prečastitemu Gospodstvu Tvojemu najudanejši in preponižni služabnik F. Iv. Krstnik od Sv. Križa.“ *Strasne fraze in bizantinizem!*

Kakor kaže časoslov na koncu panegirika, je posvetil knjigo do-
brotniku novomeških kapucinov l. 1691. O toliko proslavljenem proštu
Lanthieriju nam sicer ni mnogo znanega. Dvanajst let je opravljal to
častno mesto; skrbel je po očetovsko za reveže in dal pozlatiti glavni oltar;
a l. 1696. je odstopil zaradi bolezni v prid svojega nečaka Rajmunda
Lanthierija, kanonika olumuškega in župnika pri Št. Jerneju.

Za tem posvetilom se obrača v slovenskem predgovoru „ad bene-
volum lectorem“. Iz njega izvemo, kaj ga je napotilo, da je izdal svoje
pridige v tisku, o jeziku in besednem zakladu; dodal je pregled črk
z navodilom izgovarjanja. Ako je kaj nejasnega, bo vsak Slovenec pravo
posnel iz zmisla in iz zveze besedi. Če bodo te njegove propovedi raz-
umljivo pisane in uspešno vplivale na duševno življenje, tedaj hoče z božjo
pomočjo izdati v kratkem še drugi del nedeljskih pridig in ostale štiri
dele, ki ima pripravljene. Prvi izmed teh bi obsegal praznike, drugi pri-
pravo na dobro spoved, razlago božjih in cerkvenih zapovedi; v tretjem
delu hoče združiti propovedi za razne prilike in potrebe, v zadnjem pa
proti grehu. Ta svoj prvotni načrt je spremenil v toliko, da je razlago
deset zapovedi in nauk o dobri spovedi uvrstil v drugi del nedeljskih
pridig, cerkvenih zapovedi pa v celoti ni objavil. Tretja knjiga obsega
govore za praznike, četrta priložnostne in peta, kakor se je prvotno na-
menil, razpravlja pred vsem razne grehe.

Prvo knjigo je o. Svetokriški razdelil v dva oddelka. Prvi oddelek
obsega 18 pridig in sicer od prve do šeste nedelje po veliki noči, binkoštno
nedeljo, Telovo in od prve do devete nedelje po sv. Trojici. Drugi del
prve knjige (*subdivisio partis primae*) ima posebno paginacijo in obsega
17 pridig: od 10. do 24. nedelje po sv. Trojici; med te je vplel propo-
vedi za praznik Marijinega vnebovzeta in Marijinega rojstva.

Rokopis sta pregledala na ukaz kapucinskega generala Karola Marije
à Macerata ljubljanska kapucina Leonard Kočevski, dne 25. marca in
Timotej iz Kanala, dne 29. marca 1691.

Drugi del, ki je izšel istotako v Benetkah, nosi letnico 1691, kar
pa ne odgovarja resnici; kajti ljubljanska kapucina Joahim iz Postojne,
lektor bogoslovja, in Korbinijan Škofjeločan sta odobrila in priporočila
rokopis šele 20. aprila l. 1695., na kar je kapucinski general Bernardin
ab Arretio dovolil tiskanje 8. junija istega leta. Torej druga knjiga ni
mogla iziti pred koncem 1695. Ta del obsega na 590 str. male četverke
42 pridig: od prve adventne do četrte povelikonočne nedelje, z večjimi
prazniki in petki v postnem času. To knjigo je posvetil o. Svetokriški
enemu izmed tedanjih najuglednejših plemenitašev kranjskih, deželnemu
namestniku Jurju Žigi Gallenbergu, katerega je cesar Leopold I. l. 1666.
povzdignil v grofovski stan. Bil je pravi tajni svetnik in pri dvoru jako

vplivna oseba. Svoja podedovana posestva po Dolenjskem si je znal utrditi in pomnožiti. Kakor njegovi predniki, tako je bil tudi on vnet podpornik samostanov in cerkev, posebno tistih, katerim je bil patron. Imel je bogate dohodke; posebno pa mu je pripomogla radodarnost deželnih stanov, da si je mogel l. 1680. sezidati grad Sotesko ob Krki, ki je po svoji krasoti nadkriljeval vse druge. Naš propovednik je sicer sklenil, da posvetilo „patrono suo gratiosissimo“ ne bode nikak slavospev njegovih izrednih čednosti, vendar povečuje v superlativih slavne prednike njegove, prirojeno pravičnost Gallenbergovo, njegovo občudovanja vredno darežljivost, velikodušnost tudi proti sovražniku, junaštvo in modrost. Pred vsem pa ga slavi nad vse srečnega zaradi preodličnega potomstva; gotovo ima v mislih njegovega sina in naslednika Volka Vajkarta. *Mayr pa tlačar slovenski?*

Tretji in ostale dele propovedi je dal o. Svetokriški natisniti v Ljubljani v Mayrjevi tiskarni, katero je na Schoenlebnovo prošnjo l. 1678. J. B. Mayr prenesel iz Solnograda v Ljubljano. Zunanja oprema je slična oni iz Conzattijeve tiskarne. Naslov tretji knjigi se glasi: „Sacrum promptuarium singulis per totum annum festis, quae tum ex praecepto, tum ex devotione celebrantur, praedicabile. Ab admodum. V. P. F. Joanne Baptista à S. Cruce Vippacensi, Slavo compositum idiomate in lucem editur. Pars tertia. Permissu superiorum. MDCXCVI. Labaci, Ex Typographéo Mayriano. (Mala 4^a, 10 nepag. listov in z enim grbom + 626 str.) Posvetil jo je odličnemu juristu in politiku Frančišku Albertu baronu Pelzhofferju Schoenauschemu, „nobili Domino de Schnekenpihel, Sagoriz et Schwarzenbach. Domino in Stainprikel et Güttenau.“ Pelzhoffer se je rodil v Ljubljani l. 1643. in se posvetil po dokončanih juridično-političnih študijah državni službi ter dosegel v svoji domovini visoke časti; nazadnje je bil cesarski svetovalec. Živel je v svojem gradiču „Pred Mostkom“ (Steinbrückl, sedaj „Na Kamnu“) v Kandiji pri Novem mestu, kjer je umrl 13. okt. 1710., v 65. letu svoje starosti. V začetku 18. stoletja je začel svoje literarno delovanje. Kranjski zgodovinar J. J. Dolničar pravi o njem, da „nomen suum non tam imaginibus atavorum, quam clarissimis ingenii et prudentiae monumentis illustravit.“

Latinska posvetitev se glasi v slovenskem prevodu sledeče: „Ni vzroka, zakaj bi se Secundus Aristippus čudil, če sem spoznavši Tvojo človekoljubnost se dal od vseh okolnostih zapeljati, in sem med drugimi odličnimi možmi in bojnimi junaki obrnil svoj pogled na Tvoje prejasno Gospodstvo, hoteč Ti posvetiti v znak hvaležnosti te izreke svetnikov. Kajti Tebi, prejasni mož, to spoznavam in priznam, ne dolgujem samo iz enega, ampak iz mnogih vzrokov mnogo, da po pravici govorim: iz vseh vzrokov vse. Kajti vse to se druží v tebi in meni, v obeh, kar me sili, da sem ti dolžan. V meni živi neka prirojena naklonjenost in spo-

štovanje do Tvojega prejasnega Gospodstva; in te občutke so vzbudile, množile in krepile premnoge usluge in največje dobrote. Ti imaš staro plemstvo svojih prednikov, blesk znanosti, prebleščee sijaj duše in telesa, zasluženost odličnost časti — čeprav še ne do konca doseženo — tako da menim, ko gledam te preslavne darove v Tvojem prejasnem Gospodstvu, da vidim podobo kreposti, namreč Temistokla, v katerem so si kakor v svojem središču postavile kreposti in vednosti svoj sedež, kakor nam poročajo grški pisatelji. Kajti kdor Te pogleda s pravičnim očesom, vidi na Tvojem čelu vzvišenost, v Tvojih očeh pobožnost, v obličju priljudnost, na jeziku zgovornost narečij, v rokah tehtnico nepristranosti, v sreču velikodušnost. Tako razvnameš srca drugih — zasmehujoč blede zavist Zoila — podžigaš razum v občudovanje, hotenje v ljubezen, besede v poveličevanje — najsi tudi moje besede ne morejo Ti primerne slave peti — in iz obilice Tvojih donebesnih zaslug raste moje uboštvo. Samo to bi tedaj želel, prejasni grof, da bi Ti mogel pokloniti večih spomenikov kakor so ti, ki bi mogli izjednačiti tvoje velikanske zaslugе: potem bi vsaj nekolikšen del Tvojih dobrot dosegel in na drugi strani se skazal bolj hvaležnega. Za velike može se spodobijo velike reči, to priznam; ravnotako Tebi, ki si velik, to izprevidim, so premalo primerna tako priprosta dela. Ne, vendar motim se: kajti to delo vsebuje dejanja in nebeške kreposti svetnikov, v katerih so skoraj v neskončnem številu na zemlji živeči blesteli; in ko bo Tvoje prejasno Gospodstvo te prebiral, Ti to, upam, nikakor ne bo nadležno: nekaj bolj vrednega bi se Tebi kot zaščitniku pač nikdar ne moglo posvetiti. To svoje delo tedaj sem bil iz vseh vzrokov dolžan Tvojemu prejasnemu Gospodstvu, ki se ne bo branilo ga z veseljem in blagohotnim obličjem sprejeti; kajti dosti plačila bom prejel, tako menim, iz tega svojega delca, najsi bo že kakršnokoli hoče, če ne boš zaničeval dokaza mojega vnetega spoštovanja do Tebe. Živi do skrajnih mej možnosti Bogu, domovini, rodbini, prijateljem in varovancem! Tako naj za mojega prejasnega Gospoda mecenā vsi svetniki in svetnice, ki se jih spomnim v tem svojem delu, milostno posredujejo pri Bogu vsegamogočem, ki je bogat v usmiljenju, velikodušen v pravičnosti, radodaren v milosti, da tu doseže nesmrtno slavo svojega imena in po smrti venec za svoje čednosti. Da ta, ki tu sprejeme slike (ectypa) svetnikov, gleda v nebeški domovini njihova obličja (prototypa) večno srečen! Bodi pozdravljen! V Gorici 1696“. *Bog se usmili!*

Tej posvetitvi sledi latinski predgovor „Candido ac benevolo lectori“, kjer priporoča življenje svetnikov kot posebno koristno čtivo, saj v njem se zrealijo vsakovrstne čednosti ne samo v besedi, ampak tudi v dejanju, ki kažejo duši pot k svojemu središču in početku — k Bogu. Pri spisovanju teh propovedi se je posluževal lakonične kratkosti zaradi pičlo

odmerjenega časa ter prepušča čitatelju, da razširi po svoje, kakor zahtevajo slučajno okolnosti. Posebno želi, da pridigarji opominjajo poslušalce, da slede čednostnemu življenju svojih in cerkvenih patronov. V tej knjigi je nanizal o. Svetokriški 56 propovedi, začenshi od božičnega praznika do sv. Tomaža apostola. Odobrila in priporočila sta da del ista ljubljanska kapucina kakor drugega, koncem decembra l. 1696.; dovoljenje, „ut typis mandetur“, pa je dal kapucinski general 2. marca 1697. Zaradi tega je naslovnega lista letnica 1696 na vsak način prezgodnja, ker je istotako cenzor škofijskega ordinarijata, generalni vikar dr. Ivan Anton Dolničar, dal dovoljenje za tisk šele 23. januarja 1698.

Po svoji pestri vsebini je najbolj zanimiv četrti del: „Sacrum promptuarium diversos pro diversis occurrentibus sacris ministeriis prae-dicabiles continens sermones . . . Pars quarta. Permissu superiorum. MDCC. Labaci, Ex Typographi Mayriano“. (Mala 4^a, 4 nepag. listi + 490 str. + 5 str. „Index“). Posvetil ga je Pet. Ant. Codelliju de Fö-nenfeldt, „Carnioliae nec non Carinthiae ducatus patritio“. V prvem delu dedikacije razlaga na duhovit način Codellijev grb, v drugem pa pove-ličuje svojega zaščitnika in njegove prednike, pred vsem Ivana in Petra Codellija, ki sta v divjem bojnem metežu pri Norimbergu prelila za vero in dom svojo junaško kri; Lovro Codelli pa je v bitki proti kralju Gustavu v navzočnosti vsega vojaštva odnesel hlabro se boreč telesne straže imenovanega kralja prvo zastavo, ki še se zdaj shranjuje v ko-stanjevski cerkvi pri Gorici v slavo rodu Codellijevega. Redovnik, ki je obljubil radovoljno uboštvo, mu ne more pokloniti zlatih daril v znak iskrene hvalečnosti za brezštevilne dobrote, s katerimi obsipava slavni rod kapucine, naj sprejme to knjigo, katera lahko reče s Sokratovim učencem: „Ako bi ne bilo Sokrata, bi tudi mene ne bilo.“ „Effunde igitur in illum gratiosos lucis Tuae radios, explica super illum serenas bene-volenti tuae faces, ut a tuo splendore decorem, a copiosis virtutum tuarum influentiis capessat augmentum. Vive et vale quam diutissime et ut fiat divinum elementum obseero quam possim dimississime: Hoc meum et ordinis mei ardentissimum est votum“. — Ali velja ta posvetitev bo-gatemu baronu P. A. Codelliju, posestniku graščine Podturn pod Ljub-ljano, ki si je kot menjavec in trgovec z denarjem pridobil veliko imetje in baje dal vlitii veliki šenklaški zvon, ali kateremu drugemu, ne morem povedati, ker se enaka krstna imena v tej rodbini ponavljajo. Codellijev rod je bil kapucinom izredno naklonjen, kar nam spričujeja tudi obe latinski dedikaciji Rogerijevih propovedi.

Mnogo propovedi, ki jih je kot priložnostne govore združil v tej knjigi, je imel v Ljubljani, kar spričuje njih vsebina. Ko se poslavlja od ljubljanskih vernih poslušalcev, jih spomni, „kar ste šlišali v' moj prvi je zgodovina istina. Baron Codelli ab Fönnenfeldt je val vlti šenklaški veliki zvon na svoje trobo l. 1408. Tudi „novček“ v istem zvoniku je njegov dar. V ljublj. stolnici, v kapeli sv. Trojstva, kjer je pokopan ta mozi, je tudi postaril kamniti oltar. — Grobi Turn ob Ljubljani je še stanes pokojna Codellijev in ga govermo „Kocelovo“. Znamenita je kapela famozna z marmorn. oltarjem od Robbe in salikami, kje od Beaglie.

pridigi, kako nuenu inu potrebnu je hodit pošlušat božjo bessedo, brez katire duša nemore v' božy gnadi živeti, kakor telu brez špiže, inu de bi človek terdu serce imel kakor kamen, h' zadnimu se bo omečilu. Spunnite na tu, kar ste v' drugi moy pridigi šlišali, de naša sama vera je ta prava, skuzi katiro si zamorimo tu večnu izveličajne zadobiti, če tudi naše djaine se z' vero zgliha" (str. 485). To je vsebina obeh pridig, s katerima začenja to knjigo: „De verbo Dei“ in „De vera fide“ (str. 1—26). Kot slavnostni govornik je nastopil naš kapucin pri novih mašah, ob ustoličenju župnika, pri volitvi opatice, ob vstopu v samostan, ob slovesni obljubi, ko so Turki l. 1683. oblegali Dunaj in bili premagani, za časa kuge, lakote, suše, blagoslavljanja cerkve, ob raznih bratovščinah, pri pogrebu župnika, plemiča, mladeniča, vdove, dolgoletnega bolnika, trgovca, dekle, kmeta, ob cerkvenem jubileju itd. Te propovedi hranijo v sebi marsikako zrnce za poznavanje tedanjih razmer na Slovenskem.

Po četrtri knjigi o. Ivana je nastopilo v slovenski književnosti sedem suhih let; niti ena knjiga se ni prikazala v tem času na našem slovstvenem trgu. To duševno sušo je l. 1707. prekinila peta knjiga pridig otea od Sv. Križa: „Sacrum promptuarium singulis per totum annum dominicis praedicabile . . . Pars quinta. Permissu superiorum. Labaci, Typis Joannis Georgii Mayr, inelytae provinciae Carniol. tipographi et bibliopolae. Anno MDCCVII.“ (M. 4^a, 8 nepag. listov + 640 str.) — Ta del obsega 52 pridig: za vse nedelje celega leta, začevši s cerkvenim letom, s prvo adventno nedeljo. Svojo zadnjo knjigo propovedi je posvetil „patrono suo gratiosissimo in obsequiissimae testimonium observantiae“ o. Anzelm, priorju kartuzijanskega samostana v Bistri (sacrae ac celeberrimae Carthusiae vallis Jocosae). V izbranih pesniških slikah povečuje bistriški samostan, njegovo samotno in sveto življenje v „dolini radosti“ („Freudental“, vallis Jocosa), ki pa je bila večkrat dolina solz (vallis lacrimosa), posebno ob smrti Anzelmovega prednika, prelata Hugona Mureggerja, ki je celih 34 let samostan modro vladal in mu pomogel do blagostanja. Toda „vallis lacrimosa“ se je spremenila spet v dolino radosti, ko je bil izvoljen velikemu predniku o. Anzelm za naslednika, najvrednejši izmed vseh. — Po Milkowiczu (Die Klöster in Krain, str. 400) je bil o. Anzelm Kimovec, po rodu Ljubljčan, prior od l. 1704. (gotovo že l. 1703., ker je prelat o. Hugo umrl 1. jan. 1703.) do 1707. in umrl 1727., po petdesetletnem bivanju v samostanu.

Peto knjigo sta pregledala nam že znani Škoffjeločan o. Korbinijan, kapucinski pridigar v Kranju, in pa otec Hipolit Novomeščan (Concionator capucinus, s. theologiae exlector) dne 1. febr. 1707. Čez deset dni je Dolničar podpisal dovoljenje škofijskega ordinarijata, in še istega meseca

še dal tudi kapucinski general Augustin à Tisana svoj „imprimatur“, da nas ta nepričakovana točnost skoro iznenadi.

Vseh pet knjig obsega na približno 2800 straneh 233 prepovedi, torej skoraj še enkrat toliko kakor jih ima o. Rogerij. O. Ivan Svetokriški ni le prvi slovenski propovednik po času, ampak tudi po obsegu in — zanimiv po vsebini.

III.

Vsebina propovedi nam kaže o. Svetokriškega kot vnetega in učnega oznanjevalca verskih resnic, ki se je dobro zavedal svojega važnega poklica. Zahteval je, da tudi vsi duhovniki vestno opravljajo svojo pridigersko dolžnost: „Vsi mašniki poffissaite se kar ner več je mogoče vučiti inu pridgvat vašimu folku zavolo vaše dolžnosti, ki ste namestniki božy, dokler obena služba Bogu ble nedopade inu letu ner ble hudiča martra: nepustite pridige iz zanikornosti ali za drugih opravil volo, de na vašo pusledno uro hudičy nebodo imeli uržoh vass zahvalit inu v' paku s' sabo pelat, ampak de g. Bug vass bò za svojga praviga namestnika spoznal in s' sabo v' svoje nebesku krajlestvu pelal“ (IV. 87). Toda duhovnik ne bodi le vnet učitelj svojim vernikom, kaži jim pravo pot tudi z lepim vzgledom. „Ner poprej je dolžan g. fajmošter en dober exempel svojim oučicam dati skuzi enu svetü nedolžnu, žiulejne, de nihdar obedn nebo imel uržoha kaj hudiga mislit ali govorit od njega, de bi si lih sauražnik bil . . . Zakaj folk več gleda na djaine svojh duhonih pasterjou kakor pak na bessede ali pridige, inu exempel je močnejši kakor pak besseda . . . Zabstojn en mašnik šraja na pridizinci, de bi se imeli greha varvat inu nikar tu zemelsku, ampak tu nebesku iskati, če on greha se nevarua inu li blagu vkupaj sprulat se flissa. Zabstojn vuči andoht pruti Bogu inu svetnikom, če on obene andohti nima. Mašnik ima sam poprej taistu sturiti, kar hoče, de bi njega podvaržene oučice sturile, kakor je sturil ta nebeski paster Christus Jezus“ (IV, 67). — Kar je zahteval od duhovnih sobratov, gotovo je to izpolnoval tudi sam.

Nekaj značilnih primerov naj nas seznani z dušno hrano, ki jo je ponujal o. Ivan svojim poslušalcem. Na prvo nedeljo po veliki noči premišljuje o ljubezni božji, ki išče in vabi grešnika, „de bi žnim myr sturil inu se zupet spravil“. „O nezrečna inu nezgruntana lubezen božija, de taku lubi to nehvaležno inu hudobno stvar tiga človeka! Ah, sedaj se nečem več čudit, de Tiberius cesar se je bil zalubil v' eniga strupeniga lintuorna, inu de cesar Caligula eniga kojnia je tulikain lubil, de ukupaj per eni mizi sta jedla, v' eni hiši spala; de ena žena v' Egipti

eniga krokotila je lubila, kakor ena matti lubi svoje edinu detece, inu cilu v' eni posteli sta ukupaj spala. Zakai g. Bug pres vse glihe je več pruti človeku, kakor ta človik pruti tej nepametni živini, inu vener Bug tulikain lubi tega človeka, de pred njim se poniža, de stanovitnu za mir njega prossi inu cilu njemu oblubi iz svoje fraj inu dobre vuole vse poverniti, kar je zgubil v' tem čassu tega sauraštva" (I, 12). Kakor mi z Bogom, tako Bog z nami! „Tard inu neusmiln tem, kateri njega režalijo, zvejst priatel je svojm služabnikom, sladak inu vsmilen je tem, kateri njega lubio" (I, 24); to je predmet propovedi na drugo nedeljo po veliki noči. V sledečih treh nedeljah je razpravljaj o potrebi in darovih straha božjega, da „ena sveta manunga sturi, de vse naša dobra della enu čistu zlatu rataio“, in „ta sveta molitva nikar li samu nass rejši od vsiga tiga hudiga inu škodliviga, temuč tudi nam sprossi vse, kar je dobru inu nuenu“ (I, 58). Na praznik Vnebohoda („v nebuhojejna“) slavi prečudno skrivnost in našteva čudeže, ki so se dogodili, „kadar Christus je bil od smerti gori vstal: teh mertvih jame se so odperle inu veliku smertnikou, kateri so mertvi ležali, so gori vstali inu so naprej šli iz jamm inu so prišli v' tu s. mestu inu se so drugim ludem perkazali. Te vrata paklenska se so bile odperle, ti hudiči se so bili prestrašili inu skrili, taku de nad letem ti jogri se so čudili“ (I, 65). „Na ta veliki praznik teh s. Finkušti“ razlaga bogate milosti sv. Duha, na praznik sv. Trojice dokazuje, da vera brez dobrih del nam ne more pomagati, na Telovo premišljuje globoko skrivnost Sv. rešnjega Telesa in njegovo čudotvorno moč. „Videte et admiramini, vi astrologi, inu bote vidili tu rumeno sonce stati na sred teh zvèzd, katere svojo svetlobo inu muč od sonca prajmeio. Videte et admiramini, vi mathematici, inu začudite se, de ta, kateriga celli svejt obseči nemore, v enim majhnim oblatsu prebiva. Videte et admiramini, vi zastopni dohtari inu arcati, inu bote vidily inu našli medicinam universalem, katero do sehmal nikdar nej ste mogli najti, inu bote zamerkali, de ta s. arenja od g. Boga nam dana ozdravi vse bolezni naše duše: ozdravi otuk te offert, vodenico te ohernje, gobe te nečistosti, jetiko te nevošljivosti, bodlaj tiga sauraštva, vročino te lubezni nespodobne, kašel tiga marmrajna, z eno besedo je medicina universalis . . .“ (I, 120).

Od druge do zadnje nedelje po binkoštih (po sv. Trojici) je govoril o sledečih predmetih:

„Ah, moj dobrutlivi Bug! k službi tiga sveta, hudiča inu messa je vse lahku, tebi pak h' službi je vse tešku“ (I, 131). „Ah, moj Bug, moj Bug! S krijevimi solzami bi se človek imel nad nepametio teh grešnih ludij jokati: zakaj kadar hudiču imajo služiti, so močni, kakor de bi glavo imèli z' železa, parsi z' brona, noge s' kamènia, rame kakor Atlantes, roke kakor Herkules, serce kakor Akilles, muč kakor sloni, kateri celle

turne nossijo; kadar pak Bogu imajo služiti, imajo glavo z' glaža, persi s' pavalne, želodice s' poperja, slabij so kakor grilli, strašnij kakor zaicij“ (I, 134).

„O grešni folk, tulikain se pomujaš ozdravit tvoje telu, kadar zboli, inu te nar manši skarbi nemaš, de bi dušo ozdravil z' arenio te svete pokure“ (I, 145).

Na četrto nedeljo opominja vernike, da izpolnjujejo božjo zapoved ljubezni do bližnjega. „Človik je dolžan timu drugimu v' potrebi na pumoč priti, potrpljène žnim imeti inu kar je mogoče njemu pomagat, kateri smò vsi glidi Christusa“ (I, 161).

„Ne pravi Bug: Moje zapuvidi so goreče? Zakaj raunu kakor ogin ugasne, ako derva se ne perkladaio, taku tudi ta, kateri hoče moje zapuvidi deržati, ima vse skuzi se poflissat dobra djania dopernašat inu perstaulat, sicer moja s. gnada bo s' čassam premankala“ (I, 168). . . „Nej zadosti, de neč hudiga nesturite, temuč ste dolžni dobra djania dopernašat; nej zadosti, de blagu tvojga bližniga neukradeš, temuč terbej tudi tiga lačniga nasitit, terbej tiga nagiga oguantat“ (I, 170).

Vsa narava slavi in hvali Boga; dolžni smo tudi mi za brezštevilne telesne dobrote hvaležnost svojemu stvarniku (6. nedelja). — Kakršno življenje, taka smrt. „Naša smert diši po našem živieniu“. „Ta, kateri ima černo dušo kakor ta negnusni oru inu vse skuzi taisto njegovo precleto peissem poje: „Cras, cras se bom pobulšal inu spokoril“, tešku bo mogal takrat peiti kakor ta belli inu čisti labut, kateri prèd svoio smertio tako slatku poje, de vse rezveseli te, kateri ga slišio“ (I, 192.—7. nedelja).

Kakor pokaže učitelj na tabli učencem pravilno pisavo posameznih čerk ter koncem ure pohvali vestne in kaznuje malomarne, enako nam je Kristus zapisal, kako moramo živeti. Na sodni dan ponese vsak svojo knjigo življenja pred nebeškega učitelja in sodnika, ki bo „puštob za puštobom premišluval“ in grešniku pokazal, da niti ene črke v vsej abecedi ni tako izpolnil, kakor mu jo je zapisal. „Ta puštob A, Andoht, nej si prav merkal na moje pissmu, kir stoji zapissanu inu zapovedanu: Devota ac promptissima mente Deo tuo servies“ . . . Ta puštob B, Brumnost je preveč vmadežen. Jest vam sim bil zapovedal: Ambulate in via immaculata, ti pak taužentkrat si umadezal svojo dušo, po pildu s. Troyce stvarjeno, s'kuzi nesramne bessede, negnusne misli inu grešnu djanie . . .“ (str. 208). Enako razlaga po vrsti ostale črke abecede. (8. nedelja) — Cerkev je hiša molitve, posvečena službi božji; torej bodi naše obnašanje na svetem prostoru dostojno. (9. nedelja).

Na 10. pobinkoštno nedeljo šiba človeško slabost, ki vidi tudi najmanjše napake svojega bližnjega, lastne pa prezre. „Samy tedai na sebe gledajte inu čez vaše grehe nar poprej jokajte se ter druge per myru

pustite inu nikar taku hudu yh ne sodite, dokler vy ste hudobniši kakor ony, zakaj leta je ena velika nespodobnost g. Bogu zuper . . .“ (I S., 12.) — Greh spremeni človeka v grozno grdo spako (11. nedelja). — Bog nas tepe s šibo, da bi se poboljšali, ne pa, da bi nas pogubil (12. ned.) — Naj se grešnik ne sramuje v svojo večno pogubo olajšati vesti pred spovednikom, ki pozna in nosi tudi sam človeške slabosti (13. ned.) — Božja dobrota je nam obljubila, da ne bomo trpeli pomanjkanja, če iščemo najprej nebeško kraljestvo; naši grehi so krivi, ako nas lakota muči — „dokler nej bilu greha na svejtu, nej bilu tudi lakoti“ (I S., 76). — Večkratna misel na smrt človeka najbolj od greha odvrne, to je najboljšo zdravilo za razne dušne bolezni. „Raunu kakor arcati veliko sort areny so našli za zdravje tiga telessa, inu kadar vidio, de temu bolnimu obena n'hoče pomagat, za tu nar nueniši derže, de ta bolni luft preminy inu v' svoio deželo prebivat grè: glihi viži ty s. vučeniki veliku sort areny nucajo za zdrauje te duše, inu kadar obena bi nemogla pomagat, za to nar zdraviši inu nueniši spoznajo, kadar eden v' svojo deželo se verne z' mislio, namreč kadar stury, kar nass s. katoliš cerku vučij: Memento homo, quia pulvis es et in pulverem reverteris“ (I S., 91 — 15. nedelja). — Iz katerega studenca izvira greh, iz istega izvira tudi kazen; kakor grešiš, tako boš kaznovan (16. nedelja) — Bog hoče le naše srce; daruj mu ga v znamenje ljubezni in hvaležnosti, očiščenega vseh grehov! (17. ned.) — Na 18. nedeljo uči poslušalce, „kakušni viži se imajo h' s. spovidi perpravit, de bodo zagvišeni, de nyh grehi so ym odpuščeni“. — Veliko je poklicanih, malo izvoljenih (19. ned.) — Stariši so dolžni skrbeti ne samo za telesne potrebe svojih otrok, ampak tudi za izveličanje njih duš (20. nedelja). — Neskončna je božja usmiljenost! (21. ned.) — V vsakem stanu se lahko izveličaš. „Bug negleđa v' kakušnim stanu človek se najde, ampak aku živi v' svojm stanu kakor Bug zapovej; zatorai vy deželski taku lahku morite v' nebu priti kakor ty duhouni, ako li bote pravičnu inu bogaboyečiu živeli“ (I S., 179 — 22. ned.) — Ne pritožujmo se čez nikogar, ampak edino čez sebe, ako nas tepejo nadloge! „Nej vselej rejss, de hudič človeka v' greh perpravi inu de mu hude misli noterda, ampak sam od sebe človik hudu misli inu izvoli, nad katerem hudič obeniga uržoha nema, zakaj samy od sebe v' nevarnost in v' skušnave se podadò (I S., str. 196.—23 ned.) — Nevarno je od dne do dne odlašati pokoro. (Zadnja pobink. nedelja).

Dva slavospeva na Marijina praznika je vplel v to dobo: na veliki in mali šmaren. Prvi je bil dan radosti za angele. „Sam Bug Christus Jezus je današni dan z' nebess Mari Divici napruti šal, pred katerim so šli vsy chori teh angelou inu zlate bandjere so v' rokah deržali, nad katerih so bile zapissane inu zmalane te ss. čednosti božye“ (I S., 29). Kakor

himna se glasi pridiga „Na praznik svetiga rojstva Divice matere Marie“. Marijino rojstvo je prineslo veliko veselje vsemu svetu in vsem nebesčanom.

Kakor so liktori z orožjem v roki naznanili prihod rimskih cesarjev, tako naznani katoliška cerkev na prvo adventno nedeljo z evangeljem polnim groz in straha prihod odrešenikov, da se nanj dostojno pripravimo. S pretresljivo grozo je predstavil svojim poslušalcem srdito obličje kaznujočega, večnega sodnika na sodni dan. Na drugo adventno nedeljo dokazuje, da „vse revo tiga svètà perglihane revam inu škodi, katere ta greh duši pernesse, nej so družiga ampak trošti; sam greh, sam greh je to prava reva inu škoda, zakaj greh nam zepre nabessa inu nas v' paku pahne, kir do vekoma z' dušo inu telessom bomo terpeli inu goreli. Za tiga volo my imamo rajši tauženkrat smert kakor greh si izvolit . . . “(II, 35).

Na praznik brezmadežnega spočetja Marije brani z dokazi razuma, sv. pisma in cerkvenih očetov ta nauk katoliške cerkve.

Najlepši in najdragocenejši zaklad na svetu je človeška duša. Kaj nam pomagajo vsi zakladi sveta, če smo dušo izgubili (3. adv. ned.) — Brezkončno in neizrekljivo veselje je pripravljeno v nebesih za one, ki Boga ljubijo in njegove zapovedi izpolnjujejo. (4. adv. nedelja).

Na božični praznik oznani veselo poročilo, da je za nas vse postal Bog človek, ki nas vabi k sebi, da ga ljubimo. — Bog kaznuje nekatere očitno zaradi njihovih grehov, da bi se mi vzdržali in varovali enakih grehov (ned. po Božiču). Na dan novega leta dokazuje, da „se nemore dopovedat inu zgruntat, kulikajn sreče, žegna inu nuca človeku pernesse letu svetu ime Jezus“ (II, 116). Na praznik treh kraljev poveličuje odrešenika kot kralja vseh kraljev, ki „ima to pravo oblast čez vse tu, kar je stvarjenu“.

„Oh, koku veliku več, ti grešna duša, imaš uržoh žalovati, kadar g. Boga zgubiš; zakaj raunu kakor vse sreče, žegne inu trošte imamo, kadar g. Bug je per nass, taku tudi vse nesreče inu reve čez nass prideio, kadar g. Bug nass zapustij“ (II, 146. — 1. ned. po treh kraljih). Srečen zakon, kjer domuje ljubezen; nesrečen in žalosten brez nje (2. ned.) — „Oh srečen inu izveličen je ta človik, kateri to kunšt inu čednost ima, de družiga ne želi, ampak kar g. Bug hoče“ (3. ned.) — Bog hoče vse ljudi izveličati. „Aku tulikain jih v' nebu nepride ampak v' paku, letu ne pride s'kuzi pomajnkance pomoči božje, temuč skuzi samovolnost in terdouratnost teh grešnikou“ (4. ned.) — „Z' djajna se pozna človek, če je pšenica ali lolka, če sliši v' ta nebeski skedenj ali pak v' ta peklenski ogin“ (II, 200 — 5. ned.) — Boj se grešnih navad; kajti tem težje se poboljšaš, čim dalje tičiš v grehu! (6. nedelja).

Praznik Marijinega očiščenja mu da priliko govoriti o božji lepoti Marije, „katero gledat angeli inu svetniki se nemorio naveličat“. — „V' pakli vse martre inu reue se ukupaj zbereio inu čez leto fardamo dušo vzdignejo ter pres vsiga konca martrajo . . . Inu raunu kakor v nebessih vsij počutiki imaio nyl vesselje, taku v' pakli vsij počutiki, s' katermi na zemli se so rezluštali, svojo susebno martro počutio (II, 243 — Sexagesima) — Na septugesimo je govoril „od žlahnusti tiga časa, de bi ga posehmal nuenniši dopernesli“. — V postnem času je pridigoval razen nedelj tudi po petkih in je do cvetne nedelje razlagal deset božjih zapovedi. Po razlagi se povrne spet k pustni nedelji ter toži, da „cellu kerščanstvu je tebe zapustilu, o moj dobrutlivi inu vsmileni Izveličer, ter gre za tem punterskam hudičam, svejтам inu messam.“ V šestih novih postnih pridigah pripravlja vernike k dobri spovedi; uči in opominja jih, da delajo pokoro za svoje grehe, „K eni pravi spuidi je potrebnu tudi si naprej vzeti se annat inu ločit od hudiga tovarštva inu perložnosti, katera je uržoh, de človik v greh pade“ (II, 509).

Na praznik Marijinega oznanenja premišljuje neskončno ponižnost in dobroto Sinu božjega, katero nam je izkazal s svojim včlovečenjem. — Na cvetno („cvejtnično“) nedeljo opominja poslušalce, da ni dovolj, če se grešnik „zgreva čez svoje grehe, spovej in spokori, temuč je treba tudi stanovitin v' gnadi božy ostati, ako hoče izveličajne doseči“ (II, 536). — Zaradi naših grehov se je dal odrešenik sveta po nedolžnem na smrt obsoditi. (Na veliki petek) — „Na ta veliki gud inu vesseli dan svete velike noči“ razlaga odgovor angela: „Jesum quaeritis Nazarenum, crucifixum: Surrexit, non est hic. Bessede polne nebeske skriunusti, zakaj zapopadeo Christusau premagajne, kakoršnost te persone božje, vižo njega vojskovaina inu ta častiti titil, katerimu gliha obeden nej imel in tudi nebò imel“ (II, 567).

Drugi knjigi je dodal propoved na četrto nedeljo po veliki noči s pripombo, da je bila namenjena za prvo knjigo, pa se je izgubila. Na njeno mesto je bila uvrščena druga (I, 41—50), „non ab authore composita, sed ab alio supposita“. Ker je lastno pridigo spet našel, se čuti dolžnega, da jo objavi. V njej priporoča vernikom, da vprašajo pogosto sebe: „Kam greš? Greš h' temu večnimu vesseliu ali pak h' temu večnimu terpleinu? Kadar bi letu vedno premislovali, nikder bi negrešili“ (II, 579).

Razen nedelj so posvečeni pobožnosti vernikov pred vsem prazniki, ki so bili nekdam mnogo številniši ko pa dandanes. Škor Hren je zapisal v svoj dnevnik okoli 70 zapovedanih praznikov. Mnogo praznikov je odpravil papež Urban VIII. l. 1632.; a vendar jih najdemo pri o. Ivanu Svetokriškem še približno šestdeset, za katere je zbral većinoma v tretji knjigi primerne pridige. Ako primerjamo Hrenov zapisnik (Izvestja muz.

društva III, 39) s prazniki našega propovednika, ne najdemo po preteku dobrih 50 let sledečih zapovedanih praznikov: sv. Doroteja, angel varuh, sv. Urban, sv. Primož in Felicijan, sv. Ahacij, sv. Mohor in Fortunat, sv. Krištof, sv. Ožbalt in M. D. Snežnica, sv. Radegunda, sv. Avguštin in sv. Danijel, sv. Egidij, povišanje sv. Križa, sv. Mavricij, sv. Lukež, sv. Lenart, darovanje M. D., sv. Barbara in sv. Lucija. Umaknila sta se apostola naših pokrajin, sv. Mohor in Fortunat in patrona kranjske dežele, sv. Primož in sv. Ahacij. Posebno praznik sv. Ahacija so svečano obhajali v spomin in zahvalo na slovečo zmago nad Turki pri Sisku. Ko pa je cesar Leopold dal notranjeavstrijskim deželam sv. Jožefa za patrona, tedaj je obledel sčasoma tudi spomin na sv. Ahacija. — Nasprotno pa ima o. Svetokriški nove praznike, deloma take, ki so jih obhajali le v samostanih: sv. Anton puščavnik, sv. Neža, sv. Agata, sv. Apolonija, sv. Valentin, sv. Jožef, sv. Gothard, sv. Anton Pad., sv. Bonaventura, sv. Aleš, sv. Klara, sv. Bernard in sv. Frančišek Serafinski.

Ker je o. Ivan Svetokriški uvrstil po časovnem redu med pridige prve in druge knjige tudi propovedi za glavne praznike, ima po dvakrat sledeče govore: na Božič, obrezovanje Gospodovo, razglašenje Gospodovo, na svečnico, oznanenje M. D., vnebovzetje M. D. in rojstvo M. D. Iz prve in druge knjige pa je zaznamoval vrh tega še sledeče propovedi, ki spadajo po svoji vsebini v tretji del: na veliki petek, vstajenje, vnebohod, binkošti, praznik sv. Trojice in Telovo.

Pomudimo se vsaj pri nekaterih, ki nas mičejo po svoji vsebini in nam nudijo kaj novega! Propoved na dan novega leta 1697. nas iznenadi po svojem obsegu — 27 strani — še bolj pa po zabavnem tonu. Ker nima cekinov, da bi jih razdelil med svoje poslušalce, hoče vsakemu stanu „en faconetil šenkat“ in sicer najprej duhovnikom „ta ner lepši, namreč faconetel s. Veronike . . . v' lejtiga vednu gledajte inu premišluite in pošlušajte, kaj vam pravi . . .“ (III, 55). „Za mašnikam grè ta žlahtni inu bogati. Pridite tedaj semkaj inu vzimate vaš faconetel, inu leta nej en gmain, ampak kraljevi, kateriga danass je meni posodila krajlica Elisabeth, portugalskiga krajla hči“, in če jim eden ne zadostuje, hoče jim darovati še drugega, enako lepega, „faconetel Clotilde, španskiga krajla hčere“. . . „Oh, koku ste srečni vi bogati! Dokler vsak dan lahko zamorite takoršne čuda dellat; zakaj če hočete, vaši pisilci kruha, vaše reztrgane guanti inu polomneni šulini, kateri pot postelo se valaio, če za božio volo vbozim petlerjom yh daste, lepe rože inu gartrože rataio, iz katerih angeli v' nebessih bodo lepe krančelne spletli inu vaše glave kronali, katere vass bodo leipši cerale kakor te krajleve krone“ (III, str. 57). Enako daruje zakonskim po dve ruti ženi rutico s podobo Livije, soproge cesarja Avgusta, da jo posnema v

dobroti in potrpežljivosti, možu pa rutico s podobo Sokrata, „kateri je imel takoršno potrpežljivost s' svojo hudo inu tagotno ženo, de vuss volni svejt se čudi“ . . . „Zatoraj vij žene, aku hočete enu dobru lejtü imeti, leta faconetel hranite inu dobru premislite Livio cessarico ter nepošilajte špegat za vašem možam, neodgovariate niemu, kadar on pravi ja, vi nrecite ne, de vam se nebo godilu kakor uni ženi, katera je imela en taku dolh jezik, de vselej je hotela možu vdobit. En dan mož pernese damu 12 družgu ter ženi reče, de ima taiste h' kossili perpraviti. Ona yh vzame inu gleda ter pravi: „Nej so družgi, temuč so kussi“. Mož pravi: „Si slepa, de nevidiš inu nepoznaš kusse od družgu?“ Ona pravi: „Menem, de ti si obnoril, kir praviš, de so kussi.“ Mož pravi: „Bodio kussi ali družgi, gledaj, de yh ti dobru spečeš!“ inu se proč pobere, de bi uržoh neimel se žnio preperat. Sedeta k' mizi, začneta te tice jeisti, ona vse skuzi je diala: Ah koku dobru so pečeni ty kussi, gvišnu so debeli inu dobri leti kussi.“ Mož k' ny pravi: Bodite vže družgi ali kussi, jei inu molči!“ Ona pak: „Zakaj bom molčala? Ja, ja, ja, de so kussi“ etc. Takrat mož: „Jest bom sturil tebi molčati!“ ter jo dobru oklofeta ter se shiše pobere. Drugu lejtü na taisti dan spumne žena na kusse ter pravi k' možu: „Spumniš, kaj si bil meni lani na današni dan sturil zavolo unih kussu, katere si dial, de so družgi?“ Zupet se začneta preperat inu spet jo še ble oklofeta. Ona začne šraiat na vus glass; en šušter, kateri blizi je štacuno imel, teče v' hišo gledat, kaj ta šraj pomeni, zastopi od gospuda, kaj se je zgodilu ter gre nazaj v' štacuno, začne svoji ženi pravit, kaj se je zgodilu. Ona pravi, de taista gospa ima pravu, on pak je djal, de ne; se začneta kregat inu preperat, dokler on se je bil rezjezil, inu popade za šobo ter ženo začne ometat inu gozlat. Ludje, kir so mimu šli inu so ta boj videli, vprašajo, zakaj letu gre; zastopio uržoh, se rezglasi po mejsti: žene so ženam provu dale, možje, možje so diali, de nimaio provu; polsot se vzdigne kreh inu boj. Oh, preproste žene, de za enu neč sebe v' zamero per možu perpravio!“ (III, 62). — Nato še pripoveduje znano dogodbico o malovrednem možu, kateremu je žena naročila, da varuje piščeta. (Ponatis v Sketovi Slov. slovstveni čitanki, 1906, str. 103). Može opominja k potrpežljivosti, kakršno je imel Sokrat. „Inu če nej si hotel preterpeiti, bi ne bil imel žene vzeti, zakaj si dobru vejdlil, de ta, kateri ženo vzame, en velik križ na ramo si založi . . . Ti si dobru tudi vejdlil poprej, de vsij možje yščeio eno ženo pres vsiga tadla inu vener obeden taiste nemore najti, kakor je dial enkrat vicekrajl neapolitanski enemu možu, kateri sedem žen je bil poročil ter vse je bil zapustil, inu leta tožba je bila pred vicekrajla prešla. Pokliče tiga človeka k' sebi, ga upraša, aku je rejss, de tulikajn žen ima. Odgovori, de je rejs. Vicekrajl ga začne sfa-

rit, da on karšenik se je podstopil Machometavo vero v kršanstvu perpelat. On odgovori: „Jest sim iskal inu želil eno dobro inu pres tadla ženo, ali še obene nej sim našal. Ta perua je bila Spanigarea, katera nuč inu dan nej hotela drugiga dellat ampak cukar jeisti; inu kadar bi bil dolgu žnio, vse glatku bi bila meni na cukru zajeidla.. Ta druga je bila nemskuta, ena velika pyanka; ta tretja ena Benečanka, katera je bila meni sturila taku dolge roge, de nej sim mogal s'kuzi obene urata. Ta četerta je bila ena Florentinerea, katera taku malu je kuhala, de skorej od lakoti bi bil vumerl. Ta peta je bila ena Mailenderea, taku offertna, de bi bila mene na petlersko paleo perpravila. Ta šesta je bila ena Rimlerca, katera šest mill dolh [jezik je imela], inu vselej ona je hotela reč amen. Ta sedma je leta Neapolitanarea, per kateri sim malu časa, zatoraj še navem nje termo.“ Vicekrajl takrat k' njemu reče: „Moj človek, ti zabstoin na zemlji ženo pres tadla yščeš, zakaj same try žene na zemli pres tadla se so našle. Ta perua je utionila, ta druga se je zgubila, de obeden ne vej kej je, ta tryetia je šla v' nebessa inu neče nazaj priti; zatoraj hočem tebe v' nebessa poslati, dokler na zemli nej vupajna ene pres tadla najti.“ Mu zapovej glavo odsekat ter v' tej viži ga na uni svejt pošle yskat ženo. Koku ti mož hočeš, de bi tvoja žena pres tadla bila, dokler na zemli takoršne se nenajde!“ (III, 66). V svoji neizčrpljivi zgovornosti nadaljuje: „Nucajte vi pamet, če žena pameti nyma ter nebodite taku nori inu nagli, kakor uni mož, kateri je bil svojo ženo pelal prangat na en traunik, kateri malu časa poprej je bil pokošen. Ta sruta nej vejčila, kaj je košna, zakaj vse skuzi je per poušterei inu pred špeglam doma v' senci sijdela; ona je za gvišnu menila, de so travo s' škariami postrigli. Mož jo začne z' noricami zmerjat, ona nej hotela svoje bessede nazaj vzeti etc. Se začneta za letu kregat inu cukat taku dolgu, de mož se je bil taku močnu reserdil, de ven globok potok je jo palnil bil, inu ta sruta, zakaj nej mogla z' bessedo, je z' roko kazala, de s' škariamij inu nikar s' kosso so travo porezali, inu dokler sruta nej znala plavat je bila utionila inu dolgo čassa je z' roko kazala, de so bile škarje. Ah! secundum scientiam. Mož bi bil imel pamet nucat inu takrat molčat inu drugu lejtü ženo poslat, de bi bila ona s' škariamij travo porezala; zakaj s' pametio inu kunštio je treba ženo na pravi pot perpraviti. Secundum scientiam, kakor je bil sturil uni pametni mož, čegar žena je hotela po vsi sili, de bi tudi on sklede inu lonce pomival inu nikar ona sama. Kadar mož je letu nespodobnu pegervaine svoje žene vidil, pravi: „Bodi tedaj! Jest bom en dan pomival, ti ta drugi, inu če bo eden kaj umazaniga pustil, de ta drugi žiher mu taisto possodo na glavi resbye“. Ona rada pervoli. En dan mož pusti en umazan lone, žena ga zagleda ter možu ga na glavi rezbye.

Drugi dan mož skrie pod klop en železen možer, pride v' kuhanio, najde ta umazani možer, ga pokaže ženi ter pravi: „Derži glavo, nej ga rez-biem!“ Se začne jokati inu prossit, de bi ji šenkal inu de hoče vse nje živoče dni sama pomivat. Inu s' to kunštio je bil ženo na pravi pot perpravil. Taku vij možje imate s' pametio andlat, kadar vidite, de žena kaj norskiga želi ali della inu nikar precej s' kregam inu bojam, zakaj v' tej viži nebote neč opravili.“ (III, 67). — V tej pridigi tudi ni pozabil na vdove, katerih razločuje dve vrsti: prave in vdove po imenu, ki bi se spet rade omožile, še predno je prvi mož pokopan. Iz življenja takih ve pripovedovati par veselih dogodkov, n. pr.: Ženi so ravnokar pokopali moža; ostala je sama na pokopališču ter nemilo jokala. Vojak, ki je nedaleč od tam stražil obešenca, jo pride tolažit, ponudi ji roko in sree, in takoj sta obhajala novo zvezo v bližnji gostilni celo noč. Ko se začne daniti, gre vojak spet stražit obešenca. Toda kako se prestraši, ko vidi vislice prazne. Beži k ženi in ji razodene nesrečo in kazni, ki ga čaka. Ona ga potolaži rekoč: „Ne boj se nič hudega, pojdi z mano, hočeva mojega rajncega izkopati, ga na vislice obesiti — in ljudje bodo mislili, da je to pravi hudodelec.“ — „Takoršnem vduvam jes ne bom šenkal faconetela . . . temuč tem, katere so prave vduve“, in tem poklanja rutico Marije Device, da si obrišejo svoje grenke solze. Rokodelecm, delavcem in deklam da ruto sv. Jožefa ter jih navdušuje, da ostanejo v svojem stanu zadovoljni in ne hrepene višje, ako vidijo, da se godi drugim navidezno bolje. Kot svarilni vzgled jim pripoveduje basen o volku, ki je zdravil šepavega osla in za plačilo dobil hud udarec v glavo. „Prau meni stoy, dokler jest sim en messar inu sim hotel areat biti“. Hlapce in dekle bodri k delu, da ne bodo podobni kači hidri, ki ima sedem glav in ust, pa nobene roke. Naj ne menjavajo služb, da se jim nazadnje ne zgodi kakor oslu v basni, ki je služil mlinarju, pa se mu je služba zdela pretežavna; vdinjal se je torej nazadnje pri krznarju, kjer je dobival toliko batin, da se je komaj držal pokonci. Zvita lisica mu je dala seveda slabo tolažbo. — Starcem je odprl pogled v boljšo večnost, za katero se naj lepo pripravijo; mladino opominja k ubogljivosti in ljubezni do starišev, da se ji ne bo godilo kakor neposlušnim miškam ali pa Jurju, ki je vzel Nežo za ženo, „katera Juriu je vse zalebala inu še polek rogatiga sturila“. — Gotovo je ostala ta z narodnim humorjem prepojena propoved poslušalcem bolj v spomin kakor pa marsikatera resna.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

CS1803

00000320570

